

2025-06-26

Till

Utbildningsdepartementet

Remissyttrande: SOU 2025:44 Förbättrat stöd i skolan

Waldorfskolefederationen (WSF) är en intresseorganisation för de ca 40 waldorfskolor som finns i Sverige. Waldorfskolefederationen samarbetar också med representanter för Montessori- och Freinet-skolorna inom ramen för Idéburna skolors riksförbund i syfte att bevaka frågor som berör pedagogisk mångfald och alternativ pedagogik.

Waldorflärarhögskolan (WLH) är idag den enda institution som erbjuder utbildningar till waldorfförskollärare och waldorflärare. Utbildningarna är offentligt finansierade och ger behörighet att arbeta i waldorfpedagogisk förskola/skola. De står under tillsyn av UKÄ. Waldorflärarhögskolan har en unik position vad gäller pedagogiska alternativ. Vi är också del av Idéburna skolors riksförbund (ISR) inom vilket vi arbetar för att stärka de idéburna pedagogiska alternativens möjlighet att bedriva förskola/skola inom det svenska skolväsendet.

WSF och WLH har ett nära samarbete och bidrar till samverkan mellan utbildning och skolor.

Vi inleder med en övergripande kommentar till utredningen och därefter följer specifika kommentarer till några av utredningens förslag.

Övergripande kommentar till utredningen

Vi ser positivt på utredningens förslag om förbättrat stöd. Vi uppfattar en tydlig vilja att ta lärares bedömning av en elevs behov av stöd på allvar. Förslaget menar vi gynnar inte bara elevers möjligheter till bättre stöd och skolgång, utan tar också lärarprofessionen på allvar.

När resursutrymmet blir mer snävt så begränsar det också utrymmet för att utöva den pedagogiska professionskunskapen. Det uppstår brister i kvalitet, elever får sämre utbildning och en mindre trygg skoltid och resultaten blir sämre. Det blir problem som självfallet måste åtgärdas. Frågan är hur. Det ligger nära till hands för lagstiftaren att gå in och styra mer, kontrollera mer. Kostnader för detta faller dels på skolorna, dels på de myndigheter som ska utöva kontroll. Och i detta talar man om att lärares autonomi måste stärkas. Lärarnas professionskunskap ska ges utrymme. Det blir motsägelsefullt och risken är att viljan att styra försvårar för professionsomdöme att

fatta riktiga beslut. Det här har märkts i bland annat läroplansutredningen. Här kommer nu ett betänkande som inte bara talar om att stärka lärares autonomi utan också framför förslag som just kan uppnå detta.

Ett problem för säkerligen flera av de som skriver remissyttranden är att antalet utredningar som berör skola, inte minst under det senaste året är många. Det kan leda till att man kommenterar en enskild utredning utan att alltid se hur den kommer att samspela med andra utredningar. Vi noterar också till exempel att det som i SOU 2024:94 föreslås som försöksverksamhet i någon mån motsägs i en senare utredning, SOU 2025:44, där man föreslår införande av vissa åtgärder – innan försöket i det tidigare förslaget har utvärderats.

Alla de förslag som nu läggs fram innebär systemförändringar. Det kommer även att krävas kontinuerlig utvärdering inte bara av lärares arbete utan av systemen i sig själva. Att så många reformer genomförs samtidigt kan dessutom bidra till att det är svårt att veta vilken åtgärd som eventuellt orsakar vilken konsekvens. Parametrarna kommer att vara många. Här menar vi att det inte räcker att varje reform utvärderas för sig, utan det behövs en övergripande utvärderingsplan från statens sida. Och naturligtvis behövs det också en villighet att göra nödvändiga justeringar.

Kommentarer till specifika förslag

Här följer kommentarer till några specifika förslag i utredningen.

Avsnitt 6.1 om extra anpassningar

Vi tillstyrker att extra anpassningar avskaffas. Dessa har utgjort ett stort problem för både lärare och elever.

Avsnitt 6.3 om att elever ska kunna flöja undervisning

Vi tillstyrker det skrivs fram att förskollärare och lärares uppdrag är att ge ledning, stimulans och undervisning så att elever ges förutsättningar att följa den. Det är en självklar del av läraruppdraget.

Avsnitt 6.2 och 6.4 om nationella prov och standardiserade test

Vi tillstyrker att nationella prov i årskurs 3 tas bort och att man i stället inför standardiserade prov i årskurserna 1, 2, 3, 5 och 8.

De nationella proven och de bedömningsstöd som funnits har inte tillräckligt väl fångat upp de elever som behöver stöd i framför allt läsning och skrivning. Här gäller det att utformningen av de standardiserade prov som föreslås blir mer träffsäker.

Avsnitt 6.5 om stödundervisning

Vi tillstyrker att lärare ska anmäla elever i behov av stöd och att rektor sedan har ansvar att stöd realiserar. Vi ser positivt på att den administrativa processen förenklas samtidigt som det ska göras utvärderingar och uppföljningar.

Vi tillstyrker också att rektor endast får neka stöd om särskilda skäl finns.

Vi tillstyrker att det inte ska behöva göras en utredning för att en elev ska kunna få stöd, enskilt eller i grupp.

Vi vill dock lyfta problemet med rektors ansvar att tillse att stödundervisning ges om det inte samtidigt finns resurser för genomförandet. Idag är detta ett reellt problem för lärare och rektorer. Behov, ansvar och budget går inte ihop.

Avsnitt 6.6.1 om skillnaden mellan stödundervisning och särskilt stöd

Vi är positiva till förslagen gällande särskilt stöd.

6.8 om anpassad studiegång

Vi tillstyrker att anpassad studiegång endast ska ges som en sista lösning, när annat stöd visat sig otillräckligt.

Vi vill dock här lyfta fram en särskild elevgrupp som inte nämns i utredningen. Det gäller de så kallade hemmasittarna. När en långtidssjukskriven arbetstagare ska återgå i arbete trappar man ofta upp omfattningen. Man återgår inte direkt till 100%. För en hemmasittare kan en långsam uppbyggnad av återgången till skola vara det som gör att återgången lyckas. Här kan anpassad studiegång vara en ingång tillbaka till skolan.

Övrig kommentar

Vi vill också lyfta fram att särskilt i de lägre årskurserna kan det behövas stöd som inte endast är renodlad övning i skrivning, läsning eller matematik. Särskilt när årskurs 1 flyttas ned och en del av eleverna endast är fem år gamla så blir det särskilt viktigt att lyfta fram betydelsen av lek och rörelse som väsentlig för unga barns utveckling och möjlighet att lära.

Avslutning

Vi ser nödvändigheten av att fler elever kan gå igenom skolan och ha uppnått målen, både i grundskola och gymnasieskola. Detta förutsätter trygghet och studiero.

Vi är positiva till det förtydligande av roller och mandat för skolans rektor och lärare som de föreslagna åtgärderna leder till.

Samtidigt ser vi med viss oro på att åtgärder numera nästan alltid innebär mer styrning och kontroll. Den autonomi som man ibland tillskriver lärare blir något som lätt rör sig på idéplanet. Brister i skolan menas bero på bristande kompetens, ineffektivitet; brist på styrning och kontroll. Det går en gräns för när man inte längre kan "fortbilda bort" resursbrister. Att se att skolan och lärarna arbetar med allt mindre resurser i

förhållande till att kraven har ökat leder inte i nämnvärd utsträckning till reella åtgärder.

En konsekvens av detta är att det blir allt svårare för pedagogiska alternativ att rymmas inom de allt snävare ramarna och den ökade detaljstyrningen. Enligt artikel 14 i EU-stadgan (Lissabonfördraget) har vårdnadshavare rätt att välja alternativ pedagogik. Detta kan inte enbart handla om organisationsform eftersom en genuin alternativpedagogik också arbetar med en unik pedagogisk och didaktisk praktik. Det måste helt enkelt finnas utrymme även för olika pedagogiska inriktningar.

Vi vill här påminna om att alla krav på ökad administration slår särskilt hårt mot små enskilda skolor. Idéburna skolor är särskilt ofta just små enheter som drabbas hårt av kostnader kopplade till ökad administration. Detta har Idéburna skolors riksförbund lyft ett flertal gånger i olika politiska sammanhang.

Vi menar att staten borde se över de idéburna skolornas situation. Det är ju just i dessa skolor man ofta finner alternativ pedagogik. När man stryper de idéburna skolorna stryper man också därför sakta möjligheten att bedriva alternativ pedagogik. Det riskerar att till slut bara bli en del av ett teoretiskt innehåll i en kurs på en pedagogisk institution. Vi efterlyser en samlad politisk vilja att skapa förutsättningar för de idéburna skolornas existens.

Bland de idéburna skolorna (till exempel Freinet, Montessori och Waldorf) finns olika pedagogiska metoder att framgångsrikt närma sig elever med svårigheter och behov av stöd. Här skulle det kunna finnas möjlighet att undersöka om det finns idéer som fler skulle kunna använda och vara hjälpta av.

Caroline Bratt

Waldorflärarhögskolan

Maria Norberg

Waldorfskolefederationen